

Whistleblowing nutí byznys chovat se podle zákonů, firmy se ale bojí udavačů

OZNAMOVAT NEPRAVOSTI NA PRACOVÍŠTI NEBUDE MOŽNÉ ANONYMNĚ. VLÁDA I POSLANCI USTOUPILI TLAKU ZAMĚSTNAVATELŮ.

Josef Pravec | Foto: Shutterstock

Z domácňování whistleblowingu v Česku se opoždjuje. Stát zaplatí pokutu, protože včas do svého práva nezavedl závaznou evropskou směrnici, která dává zaměstnanci možnost oznámit ve firmě i v úřadě neetické nebo protiprávní jednání, aniž by mu hrozila odvetná akce organizace, pro kterou pracuje. Jedním z důvodů prodlení je, že část Čechů si to spojuje s „práskačstvím“ a s někdejšími komunistickým režimem. Legislativní ochrana oznamovatele je ale nezbytná, protože kvůli ochraně veřejného zájmu riskuje kariéru v podniku, případně ohrožuje služební postup.

V domácím byznysu whistleblowing nevyvolává nadšení. Dcery nadnárodních společností jej většinou dobrovolně zavedly, ostatní podniky ale vyčkávají a ty malé ho vnímají jako další byrokratické a nákladné povinnosti. Hojně se poukazuje na možnost zneužití tohoto „pískání na píšťalku“, jak zní překlad anglického termínu.

Vládní zákon o ochraně oznamovatelů zatím prošel Poslaneckou sněmovnou, a to v minimalistické verzi. Stanovuje, že oznamování nebude smět zůstat anonymní a týkat se má firem s více než 50 zaměstnanci i obcí nad 10 tisíc obyvatel. Vedle porušení zákona umožňuje hlásit už jen přestupky, jejichž postih je stanoven na nejméně 100 tisíc korun. Takové znění teď posoudí Senát a počítá se, že platit začne od července.

LÉPE KDYŽ VĚC NAPRAVÍ FIRMA SAMA

Podle advokáta Lukáše Vajdy z kanceláře Sniehotta & Vajda Legal bude mít zavedení whistleblowingu kladný efekt na české právní i podnikatelské prostředí. „Interní systém pro oznamování

škodlivého jednání má finanční, reputační a personální výhody. Posiluje důvěru zaměstnanců ve firmu a její vnitřní procesy, protože umožňuje otevřeně hovořit o problematických praktikách a řešit je. Proto zvyšuje motivaci a spokojenost zaměstnanců a jejich sounáležitost s firmou,“ řekl Právnímu rádci. Dodal ale, že dává přednost anonymitě, která by oznamovatelům zajistila lepší ochranu, v českém zákoně ovšem není.

INTERNÍ SYSTÉM PRO OZNAMOVÁNÍ ŠKODLIVÉHO JEDNÁNÍ MÁ FINANČNÍ, REPUTAČNÍ I PERSONÁLNÍ VÝHODY. A POSILUJE DŮVĚRU ZAMĚSTNANCŮ VE FIRMU.

Přínosem whistleblowingu pro byznys podle advokáta Vajdy bude předcházení finančním škodám. K odhalení špatného jednání a pak k řešení problémů dochází včas, už ve firmě samotné.

Podle expertů je možné většinu vnitřních problémů díky oznamování nepravostí vyřešit dříve, než vyjdou veřejně na povrch. A dobrá prevence často dokáže od protiprávního jednání odradit. Naopak náprava dobrého jména firmy bývá dlouhá a náročný proces s nejistým závěrem. V neposlední řadě whistleblowing snižuje riziko trestní odpovědnosti právnické osoby, když na porušení zákona upozorní někdo zvenčí a přijde žaloba.